

M - nagu monstrum

1. *Sphenodon punctatus*'e geenide järjestamisel selgus, et kogu olemasolev liikide klassifikatsioon tuleks õigupoolest ümber teha, sest seni roomajate sekka liigitatud elukas ei ole seda teps mitte. Nimelt sisaldas eluka genoom umbes neli protsenti roomajatele iseloomulikke nn hüppavaid geene, umbes 10 protsenti ainupiluliste geene ja vähem kui ühe protsendi jagu platsentaga imetajate seas levinud geene ning 75 % genoomist näitab sugulust hoopis lindude, kilpkonnade ja krokodillistega. Peale selle avastati, et tegu on üldse ühe kõige suurema genoomiga Maa peal, olles näiteks inimese genoomist 50 korda suurem. Kummalised umbes poole meetri pikkused öise eluviisiga elukad võivad elada pea sajandi, kannatada äärmiselt külmasid temperatuure ning lausa tund aega hinge kinni pidada. Mis elukas?
2. See on pikim trollibussiliin (kohalikus keeles *Qırım trolleybusi*) maailmas, 86 km pikk. Liin tõuseb koguni 752 meetri kõrgusele üle merepinna Angara mäekuru juures. Liin ühendab 2 linna, millest 1 on autonoomse piirkonna keskust ja teises asub Massandra palee. Millises autonoomses piirkonnas asub see trolliliin?

3. Voltaire on öelnud, et need 2 asja on Kremli suurimad vaatamisväärsused. Ometi pole nad kunagi oma tegelikku eesmärki täitnud. Üks on aastast 1586 ja teine 1737. Mis objektid?

4. Pariisis on Eiffeli torn, Tokyos Tokyo Tower ehk Tokyo torn. 332,9 m, oma valmimisest 1958.a. kuni aastani 2010, mil avati Tokyo Skytree, oli Jaapani kõrgeim ehituskonstruksioon.

Torni metallkonstruktsioon sisaldab 1/3 osas vanarauda, väga kindlat päritolu vanarauda pealegi. Kust see raud siis pärineb? Vihjeks võib öelda, et giidid armastavad torni tutvustades mainida: „Mida kõike suudab rahu!“

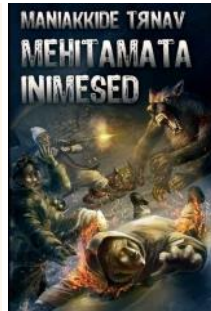
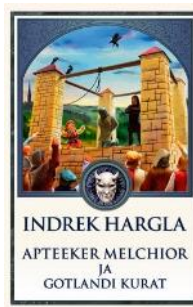
5. Nõukogude aeg jättis meile mitmesuguseid arhitektuuripärle nii heas kui halvas mõttes. Antud hoone kuulub ehituslikult väärtuslike ning põnevate hulka, mistõttu see 2015 ka ehitusmälestiste hulka arvati. Millisest asulast me selle UFO-laadse hoone Eestis leiame?

U - nagu ulme

6. Muspellsheimi isand on üks hävitavamaid olendeid, kelle inimhirmus on välja suutnud mõelda. Tulehiidude valitsejana ründab ta ragnaröki ajal aase, purustab Asgardi ja Midgardi vahelise silla, tapab Freyri ja raiub maha Yggdrasilli, põhjustades maailma hävingu. Tema nime kannab üks Saturni kuudest. Kes?

7. Tema mõtlesid välja araablased, koraanis on ta nimeks *Malak al-Mawt*, tal on 4 nägu, 4000 tiiba, 70000 jalga ja kogu kere on kaetud silmade ja keeltega. Juudid võtsid ta moslemeilt üle ja samastasid puhta kurjusega. Juutidelt laenati ta edasi kristlikku mütoloogiasse, kus ta kuju antropomorfi ning sulandus kokku mitme teise peletisega, muutudes üllataval kombel vähem võikaks ja kohati isegi traagilis-poeetiliseks. Edasi laenati ta juba popkultuuri, muu hulgas on temast kirjutanud juba Byron, Lermontov, Poe, Tsvetajeva ja paras ports fantasy autoreid, ehkki oma reaalsel kujul sage külaline ta ulmes ei ole. Kellest on jutt?

8. Kes on see kunstnik, kes on viimase tosina aasta jooksul kujundanud pea 100 kodumaist (neist enamik teemakohaselt loomulikult ulmeraamatud)?

9. Monster High on populaarne ameerika nukubränd, mille lugu keerleb muinasjututegelaste (-koletiste) laste kooli ümber. Kes on selles sarjas Neighthan Rot'i nimelise tegelaskuju vanemad? Vihjeks olgu öeldud, et vähese fantaasiaga või bioloogias ühtteist jagaval isikul on vastu leidmine märgatavalt keerulisem, ehkki lapsukese puhul on sarnasus mõlema vanemaga suisa näost näha.

10. Selle superkurjami kuju lõi briti-iiri kirjanik Sax Rohmer 1913. aastal ning sest peale on ta lakkamatult kino-, tele- ja koomiksimaailmas rahutust külvanud. Teda on iseloomustatud nii: „Kujutlege kõhetut meest, kõrge laubaga nagu Shakespeare'il ja näoga nagu saatanal, kiila pea ja lummasel rohelistel silmadega nagu kassil. Lisage siia idamaine salakavalus, hiiglaslik IQ, kõik mineviku ja tänapäeva teadmised ja ühe rikka riigi valitsuse kasutatavad rikkused, ehkki viimane seda eitab“. Teda tuntakse ka Kollase Hädaohu hüüdnimega ning tema äravahetatavad vuntsid (pildil ülal) löid lausa eraldi moevoolu. Kinolinal on teda kehastanud näiteks Boris Karloff, Christopher Lee ja Nicolas Cage. Kes?

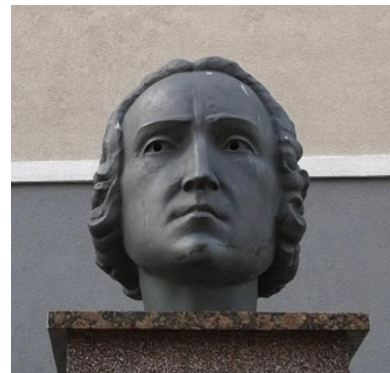
S – nagu suured

11. Hoolimata edukast karjäärist ja Hollywoodi parima peaosatäitja mainest võib pildil olevat meest nimetada ka Hollywoodi suureks loobujaks. Nimelt ütles ta ära nii James Bondi rollist kui ka peaosadest filmides „Lolita“ ning „My Fair Lady“. Kes on pildil?
12. Brooklyni keskkoolis oli Robert Fisheril juudisoost klassiõde, kes sai hiljem Emmy, Grammy, Oscari ja Tony auhinnad, lisaks Presidendi rahumedali ja 9 Kuldgloobust. Kes?

13. Riitatakse ka kui juugendlinna. Üks uhkemaid antud stiilis hooneid on fotol, aadress Elizabete 10B. Küsime hoone arhitekti perekonnanime. Arhitektist pereisa oli tuntud pigem piirkondlikult, tema poeg seevastu saavutas ühe teise kunstiala esindajana maailmakuulsuse.
14. Selle (vasakul) mehe nägu tuntakse üle maailma logolt, mis on viimasel ajal saanud ka meile tuttavaks. Mis firma logo?

15. See mees (paremal) suri omakonstrueeritud seadme katsetamisel. Pärnu Uue Kunsti muuseumi algatusel rajatud monumendil põlevad mehe silmad öisel ajal. Kes? Kui nimi meelde ei tule, saab 1 punkti see, kes märgib, mille ta leiutas.

T – nagu tõprad

16. Vasakpoolsel pildil ei ole tegemist mitte mõne kunstniku deliiriumisünnitise, vaid selline tuvisuurune sulgedega elukas tõepoolest juura ajastul umbes 160 miljonit aastat tagasi eksisteeris. Hiinakeelset nime „veider tiib“ kandev elukas on ühtlasi üks väiksemaid teadaolevaid dinosaurusi, kõige lühema nimega dinosaurust ja ühtlasi ka kõige lühema teadusliku nimega olend läbi aegade (jagab seda au ühe praegusaja nahkhiireliigiga), sest lühemat nime lihtsalt ei olegi võimalik panna. Nimi langeb kokku näiteks aškenazi juutide keele ISO lühendi, 2⁸⁰ eesliite ja Ida-Aasia arvestusühiku (väärtusega 100 000 000) nimetusega. Mis loom?

17. Kes on parempoolsel pildil? Tegu on oma ühe Austraalia varjatuima eluviisiga loomaga.

18.

Need on ainsad mere-eluviisiga kärplased. Toituvad kaladest, krabidest, merelimustest ja vetikatest. Californias piirkonnas on neil krabide ja merisiilikute ning limuste söömiseks välja kujunenud omapärane meetod. Toovad põhjast kaasa kuni 3,5 kg kaaluva kivi. Vees selili lamades panevad selle oma kõhunaha kurdude vahele ja purustavad siis toiduks hangitud elukate kõva kooriku neid kivi vastu pekstes. Mõni kasutab sama kivi mitu korda, hoides seda oma kaenla all. Mis tõpraga ülal pildil tegemist on?

19. Ei saa ilma koroonaküsimuseta - 02.10 teatas Taani, et seoses koroonaviiruse levikuga tapetakse 1 miljon küsitavat (ladina *k Neovison vison*). Keda mõrvab Taani riik?

20. 2019. aastal sai Tallinna Loomaaed oma 80. juubeliks kingituse Riia kolleegidelt: mustade kangursipelgate koloonia. Kangursipelgad teevad oma pesa puulehtedest, õmmeldes need kokku. Mida kasutavad nad õmblusmaterjaliks? Punkte annab ainult täpne vastus.

E- nagu Eesti

21. 2015. aasta oli juubeliaasta – kaheksa sajandit Maarjamaad. AD 1215 pühendas piiskop Albert siinse maa Jumalaemale ja palverännak Ema maale kuulutati samaväärseks retkega Poja maale Palestiinasse. Siinsetel katoliiklastel valmis selle tähtpäeva puhul mitu aastat meeles mõlkunud projekt – Eesti sisene palverännu tee, kokku üle 450 km. Tee alguspunkt asub endise kabeli juures mis pühendatud Maarja Roosipärjale (praeguseks on alles vaid alusmüür) ja lõpp-punkt asub kohas kus alates 1353. aastast läbi keskaja püsisid rohtumata ka palverändurite rajad, kes saabusid Paavsti poolt aktsepteeritud pühapaika risti kummardama. Kust (vastuseks soovime tuntud objektid algus ja lõpp-paiga juures) algab ja lõpeb eesti palverännutee?

22. Vene keeles Sõrenets; [saksa keeles](#) Syrenetz; [rootsi keeles](#) Nyslott. Millise nime all me tänapäeval piltidelil olevat asulat tunneme.

23. Kuigi Eestis on palju „tuhamägesid“, siis tegelikult on mägedesse ladustatud poolkoks. Välja arvatud ühe erandiga – 1938. aastast alates on sinna ladustatud tõesti vaid põlevkivituhka. Tõsi, tänapäeval ei ole mäed kasutuses. Kus (asula) asuvad Eesti ainsad tõelised tuhamäed?

24. Eestis on nii mõnigi kirjanduslik dünastia. Kes oma dünastia seenioridest on selle luuletuse autor? Sündis 1903. aastal Viljandimaal, suri 1980. Debüütkoogu luuletustega ilmus 1919, autor pühendus küll lühikest aega ka viiuliõpingutele Tartu Kõrgemas muusikakoolis, kuid kirjandus jäi siiski võitjaks. Üsna värvika elukäiguga tegelane, aga ega kirjanikest järeltulijadki vähem värvikad pole.

Härra kirjutas tšekile üks tuhat krooni
ning tarvitas seks puhuks tavalist tooni:
„Sa põhja mu viid...Viid põhja...“

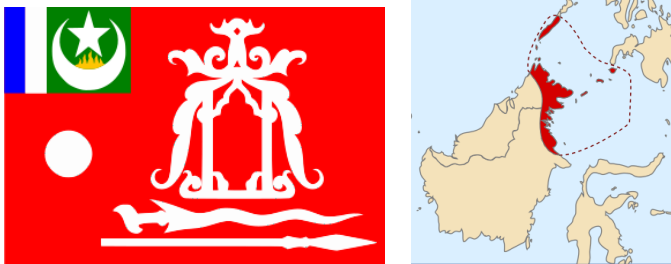
Daam kahvatas. Kүүntega haarates boast
ta nuttes ja karjudes põgenes toast:
„Sa põhja mu viid...Viid põhja...“

Siis prahvatus. Laev nagu pilbas pooleks
ja elu, oh eluke...issanda hooleks!
Kesk südaõist merd, merd musta kui tõrva
sinirebane sosistab daamile kõrva:
„Sa põhja mu viid...viid põhja.“

25. Pärast seda, kui Kanal2 1. oktoobril vabalevist taas lahkus, on vabalevisse jäänud 4 telekanalit. Kolm neist on rahvusringhäälingu omad – ETV, ETV2 ja ETV+. Mis on neljas?

R -nagu reisirid

26. Selle vaid 92 km pikkuse jõega on kummalised lood. Lätetel koordinaatidel 39°32'41" põhjalaiust ja 68°33'30" idapikkust nimetatakse teda Ortakol. Pärast piirile jõudmist aga Oltinkolsoy, mõne kilomeetri pärast voolab ta edasi teise riigi territooriumil Shahrisonsoy nime all, taas piirile jõudes saab nimeks Sarmichsoy, uuesti esimese riigi aladele jõudes on ta Havotag, mõned kilomeetrid edasi uuesti piirijõeks saades juba Nurbuloqsoy. Taas teise riigi territooriumile kääntes on ta Shorbuloqsoy. Ja et asi veel segasem oleks, nimetatakse jõekest rahvusvaheliselt hoopis Bo'rangansoy'ks. Mis riigid ei suuda niimoodi jõe nimes kokku leppida? Vihjeks – ühes neist käibib valuutana somoni ja teises somm.

27. See riik tekkis 1400. aasta paiku. Aastail 1851 oli riigi valitseja sunnitud formaalselt tunnustama Hispaania ja 1915 USA ülemvõimu, ent tegelik võim jäi sultanile. Tänapäeval on riigi territoorium jagatud Filipiinide ja Malaisia vahel, kusjuures viimane maksab sultanile oma koosseisu kuuluvate maade eest renti ning Filipiinid tunnustavad sultaniriigi järjepidevust ja legitiimsust oma ajalooliste alade üle Filipiinide koosseisus. Mis nime kannab see suures osas samanimelises saarestikus ja samanimelise mere kallastel asuv ning samanimelise autonoomse piirkonnana Filipiinide koosseisu kuuluv riik?

28. Mis otstarve on Nunavuti lipul oleval inuksuki-l igapäevaelus?

29. Christian, Warren, Young, Brown, Warren-Peu, Griffiths – see on täielik nimekiri ühe saare elanike perekonnanimedest. Enamiku kõik esivanemad elavad saarel 1790. aastast. Mis saar?

30. See on pikim täielikult Balkanimaade sisene jõgi. Lõviosa Kreeka ja Türgi vahelisest maismaapiirist asub sellel jõel. Seetõttu on ka Eestist pärit piirivalvurid käinud selle ääres tõkestamas ebaseaduslikku migratsiooni. Enamik 480 km pikkusest voolusängist asub siiski Bulgaarias. Jõel on õieti 2 paralleelnime, üks tulenevat vanakreeka keelsest „lai“. Teine meenutab külanime Põlvamaalt Tallinn – Tartu – Luhamaa maantee äärest Kanepi vallast. Mis jõgi?

Ajalugu

31. See mees (1887-1955) oli ennesõjaaegse Leedu viimane peaminister. Kui 1940. aasta juunis president Smetona põgenes, sai juunis temast faktiliselt Leedu president 3 päevaks. Vaatamata koostööle NL okupatsioonivägedega ja võimu üleandmisele Paleckise nn rahvavalitsusele arreteeriti mees katsel põgeneda Rootsi ja veetis ülejäänud elu Venemaal vangilaagrites. Kes?

32. Suuremad (näiteks Lemberg) neist kandsid nime *shtetl*, pisemad olid *dorfid*, kuid enamus (3/4 neist) ... elasid *shtetlites*. Tänapäevaks põhiosas kadunud II MS tulemusena. Mis või kes tuleks kirjutada punktiiri asemele?

33. Mis riik:

- Seal suri 29. mail 1994 Erich Honecker
- Seal on leitud maailma vanimad muumiad
- Aastal 1976 avaldas New York Times 66 artiklit inimõiguste rikkumise kohta selles riigis (samal aastal punakhmeeride Kambodža kohta vaid 4)

34.

Näete pildil pidulikku hetke – kuulutatakse välja Läti Vabariik. Mis asub praegu selles hoones, kus see sündmus toimus?

35. Mis aasta?

- Esmakordselt tähistati jaanuaris aasta kõige depressiivsemat päeva
- Johannes Paulus II sureb
- Avaldatakse esimene Youtube video
- Angela Merkelist saab Saksamaa kantsler.

Varia

36. Üle-eelmise sajandi keskpaiku peeti selle analoogi vaimuhaiguse ilminguks. Esimeseks ametlikuks selle tegijaks loetakse Joe Cockerit Woodstockis. Moodi läks see siiski 1980ndate alguses Rootsis ja USAs, kus hakati pidama ka võistlusi. MM toimub alates 1996. aastast. Tädi Maali ütleks selle kohta, et: ah niisama kätega vehkimine. Mis see on?

37. Seda sõna ükski eesti sõnaraamat praegugi veel ei tunnista, kõnekeeles see ometi käibib ja te kõik teate seda 1994. aastal eesti keeles ilmunud biopunk-bestselleri järgi, mille originaaltrükk ilmus 1990. aastal. Ühe ala spetsialistid olid sõna muidugi juba varemgi kuulnud. Algselt ladina keeles tähendas see varast või (lapse)röövlit, tuntud on ka samanimelised Lockheed-Martini F22 lennuk pildil, Ford F150 auto, Cagiva mootoratas, Yamaha ATV, NBA klubi ja hulk koomiksitegelasi. Mis sõna?

38. See rüütliavarustusse kuulunud 20-40 cm pikkuse teraga relv tekkis XII sajandil ning kadus käibelt rüütliajastu lõppemisega. Eriti armastasid teda hospitalirüütlid. Tegemist on relvaga, mille kasutamise kohta on spetsiaalne termin. Mis relv?

39. See elektriline keelpill leiutati alles 2007. aastal eesmärgiga täita kõlavahet klaveri ja kitarriga vahel. Üheks maailma parimaks mängijaks on kohalik multitalent Valter Soosalu. Mis pill?

40. Eestikeelset mahedakõlalist kitarrimuusikat viljeleva ansambli nimi pärineb linnult teadusliku nimetusega *Caprimulgus europaeus*. Ülapool on pruunikashall, tumedate tähnide, mustjate triipudega ja roostekarva varjundiga. Keha alapool on ookrivarvi, peente mustjaspruunide vöötidega. Kurgualuse külgedel on kummalgi pool valge laik. Valge laik on ka kahe äärmise tüürsulgede paari tipus. Eestis üldlevinud haudelind (10-20 tuhat paari). Oli 2019. aasta lind Eestis, mistõttu ansambel tegi oma nimilinnust ka laulu. Mis lind/ansambel?

M:

1. Tuataara ehk hateeria
2. Krimm (Simferopol – Jalta)
3. Tsaar-Kell ja Tsaar-Kahur
4. Korea sõjas purustatud ameerika tankidest
5. Rapla, endine Rapla KEKi haldushoone.

U:

6. Surtr
7. Surmaingel Azrael
8. Meelis Krošetskin
9. Isa zombie, ema ükssarvik
10. Fu Manchu

S:

11. Cary Grant
12. Barbara Streisand
13. Eisenstein (isa Mihhail ja poeg Sergei)
14. KFC (logol firma looja Sanders)
15. Georg Richmann (piksevarda leiutaja samaaegselt Frankliniga)

T:

16. Yi (täielikult yi qi)
17. Kukkurmutt
18. Kalaan
19. Mink
20. Vastus: omaenda vastsete eritavat kleepjat niiti. (Tööline hoiab vastset lõugade vahel ja kasutab teda nagu süstikut või liimituubi, traageldades kleepuva eritisega leheservi kokku).

E:

21. Pirita klooster (kloostrikiriku kabel) – Vastseliina Neuhauseni maja (linnuse juures) 2p
22. Vasknarva
23. Püssi
24. Mart Raud
25. France 24

R:

26. Tadžikistan ja Usbekistan.
27. Sulu sultanaat
28. innuutide maamärk orienteerumiseks
29. Pitcairn, Bounty mässajate poolt asustatud saar
30. Evros/Maritsa

Ajalugu:

31. Antanas Merkys
32. Juudid
33. Tšiili
34. Läti Rahvusteater
35. 2005

Varia:

36. Õhukitarri mängimine
37. RAPTOR
38. Misericord
39. Harpejji (harpedži)
40. Öösorr